

Gemeente Zaanstad
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

Datum	17 augustus 2026
Ons kenmerk	RZ_26_009
Behandeld door	A. Kok
Cc	College van B en W
Onderwerp	Attenderen op maatregelenlijst zorgfraude
Bijlagen	Maatregelenlijst Zorgfraude (juli 2026)

Geachte raadsleden,

De Vereniging van Rekenkamers (VVR) publiceerde op 7 juli 2026 de *Maatregelenlijst Zorgfraude*.^a Wij brengen dit onderzoek graag onder uw aandacht, omdat het een bruikbaar referentiekader biedt voor een gesprek met het college over de gemeentelijke aanpak van zorgfraude. Bovendien heeft een aantal van u in de jaarlijkse gesprekken met ons, zorgfraude genoemd als belangrijk thema. Ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) benadrukt het belang van dit thema. Zij publiceerde in juni 2026 de [Handreiking Handhavingsbeleid Wmo](#), (juni 2026), die gemeenten ondersteunt bij de inrichting en uitvoering van hun handhavingsbeleid. Met deze brief geven wij u de kern van het onderzoek mee en enkele aandachtspunten die u desgewenst met het college kunt bespreken.

Waarom aandacht voor zorgfraude van belang is

Het onderzoek maakt duidelijk waarom aandacht voor zorgfraude binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet van belang is. Zorgfraude is opzettelijk misleidend handelen binnen het zorgdomein met als doel financieel gewin. Het varieert van spookdeclaraties voor niet-bestaande cliënten tot netwerken die de zorgsector als verdienmodel gebruiken, soms verweven met drugscriminaliteit en uitbuiting. De schade voor de gemeente is niet alleen financieel. Frauduleuze aanbieders onthouden juist kwetsbare inwoners de zorg waar zij recht op hebben, en ondermijnen het vertrouwen in de zorg en de overheid.

In 2024 maakten 9.677 inwoners van Zaanstad gebruik van de Wmo, en naar verwachting besteedt Zaanstad in 2026 € 69 miljoen aan de Wmo. Zaanstad verwacht dat de kosten rondom specialistische jeugdhulp € 80 miljoen bedragen in 2026.^b Ook wanneer slechts een beperkt deel van deze middelen met fraude gemoeid is, kunnen de financiële en maatschappelijke gevolgen aanzienlijk zijn.

---

^a VVR en BMC, *Maatregelenlijst Zorgfraude - Doe Mee-onderzoek 2026*, 7 juli 2026 maakt onderdeel uit van het [landelijke Doe Mee-onderzoek 2026](#) naar de gemeentelijke en regionale aanpak van zorgfraude binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet.

^b Gemeente Zaanstad, *Begroting 2026-2029*, pp. 95, 97, 98 en 104; E-mail ambtelijke organisatie gemeente Zaanstad, 11 augustus 2026.

Zaanstad investeert in toezicht voor betere zorg

In mei 2018 heeft het college functionarissen aangewezen voor de Wmo en de Jeugdwet. Hiermee is de basis gelegd voor het gemeentelijke toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de ondersteuning op grond van beide wetten. Naar aanleiding van de raadsnotie *Onderzoek naar fraude jeugdzorgaanbieders in Zaanstad* (april 2021) heeft het college de raad in mei 2021 geïnformeerd over de stand van zaken van het toezicht op de rechtmatigheid en kwaliteit binnen de Jeugdwet en de Wmo.^c In 2022 heeft het college extra geïnvesteerd in capaciteit voor toezicht Wmo en Jeugd.^d In de *Jaarstukken 2025* meldt het college dat op grond van nalevingsonderzoek bij jeugdaanbieders verbeterplannen zijn doorgevoerd en één contract is ontbonden.^e

In de *Begroting 2026* heeft het college € 625.000 euro (voor 2026 en 2027) vrijgemaakt voor de "Aanpak zorgfraude jeugd en Wmo". Dit is een geprogrammeerde, ketengerichte toezichtaanpak die proactief en risicogestuurd is en die toezicht, contractmanagement, inkoop en uitvoering integraal verbindt, met ketenregisseurs voor complexe casuïstiek. Daarbij zet Zaanstad in op structurele samenwerking, afhandeling van complexe dossiers (fraude en onrechtmatigheid) en het op orde brengen van de juridische en contractuele basis.^f

Tot slot is in het *Coalitieakkoord 2026-2030* opgenomen dat de gemeente de rechtmatigheid van aanbieders steviger wil controleren. Zorgfraude is in zowel de jeugdhulp als de Wmo een groeiend probleem, aldus het college. Het college wil investeren in controle en handhaving, want dat bespaart kosten en leed.^g

Maatregelenlijst zorgfraude

In het onderzoek van de VVR staan twee vragen centraal: hoe weerbaar zijn gemeenten tegen zorgfraude binnen de Wmo en de Jeugdwet, en welke preventieve en repressieve maatregelen nemen zij, met welke redelijkerwijs te verwachten effecten? Het onderzoek is nog niet afgerond, maar er is inmiddels wel een eerste product beschikbaar: de *Maatregelenlijst Zorgfraude*. Op basis van literatuurstudie en gesprekken met dertien experts (onder andere van de VNG, het Informatieknooppunt Zorgfraude, het RIEC, de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, en de Nederlandse Arbeidsinspectie) is een lijst van 35 maatregelen opgesteld. De maatregelen zijn geordend naar verschillende fasen in de aanpak van zorgfraude: voorkomen, signaleren, onderzoeken, aanpakken en samenwerken. Er zijn drie typen maatregelen:^h

1. Must-have: deze maatregel is cruciaal; zonder deze basismaatregel zijn de overige maatregelen niet effectief. Implementatie door de gemeente is noodzakelijk.
2. Should-have: hoewel dit geen harde randvoorwaarde is zoals de must-have, behoort deze maatregel idealiter wel tot de vaste werkwijze van de gemeente.
3. Could-have: deze maatregel is in zichzelf nuttig, maar heeft pas echt effect wanneer het fundament (de must-haves en should-haves) goed op orde zijn.

---

^c Gemeente Zaanstad, Raadsinformatiebrief *Toezicht rechtmatigheid en kwaliteit WMO en Jeugd*, 11 mei 2021.

^d Gemeente Zaanstad, *Begroting 2026-2029*, p. 102.

^e Gemeente Zaanstad, *Jaarstukken 2025*, mei 2026, pp. 8.

^f Gemeente Zaanstad, *Begroting 2026-2029*, pp. 17, 102.

^g Gemeente Zaanstad, *Coalitieakkoord 2026-2030. De kracht van de Zaan*, juli 2026, p. 22.

^h VVR en BMC, *Maatregelenlijst Zorgfraude - Doe Mee-onderzoek 2026*, 7 juli 2026, pp. 2-7.

De maatregelenlijst biedt een referentiekader waarmee de gemeente haar aanpak kan vergelijken en waar nodig verder kan versterken.

Aandachtspunten die u met het college kunt bespreken

De maatregelenlijst kan een aanknopingspunt zijn om met het college in gesprek te gaan over de aanpak van zorgfraude of over in hoeverre de Zaanse aanpak aansluit bij de landelijk geformuleerde maatregelen. In de door ons geraadpleegde stukken (*Raadsinformatiebrief 2021*, *Begroting 2026* en *Jaarstukken 2025*) hebben wij niet kunnen vaststellen hoe enkele must-have-maatregelen zijn ingevuld door het college. Dat kan aanleiding geven voor u om het college te vragen hoe deze onderdelen binnen de gemeentelijke aanpak zijn georganiseerd. We denken onder andere aan de volgende vragen:

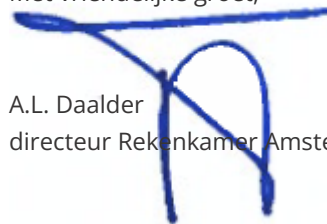
- Is er integraal, vastgesteld beleid met bijbehorende verordeningen voor het voorkomen en aanpakken van zorgfraude binnen zowel de Wmo als de Jeugdwet (maatregel 1)?
- Zijn integriteitsvoorwaarden en een kwaliteits- en integriteitsstoets (zoals het in de Proeftuin Aanpak Zorgfraude ontwikkelde Kwaliteits- en Integriteitsinstrument (KIT)) voor Zorg in Natura verankerd in inkoop en aanbesteding (maatregel 11)?
- Worden de pgb-aanvragen proactief getoetst op fraudegevoeligheid en integriteit door structureel gebruik te maken van pgb-barrièremodellen (maatregel 12)?
- Maakt de gemeente structureel gebruik van landelijke risico-indicatoren en data-analyse, en monitort zij bijvoorbeeld rode vlaggen zoals een winstpercentage hoger dan 6 procent, om onregelmatigheden actief op te sporen (maatregel 20)?
- Hebben onafhankelijke toezichthouders heldere bevoegdheden en een systeem voor dossiervorming (maatregel 22)?
- Benut de gemeente de actuele mogelijkheden voor gegevensdeling via het Informatieknooppunt Zorgfraude op basis van de Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg (Wbsrz) (maatregelen 31 en 33)?

Het ontbreken van informatie in de door ons geraadpleegde stukken betekent niet dat een maatregel niet wordt uitgevoerd door het college. Deze informatie kan immers ook op andere plaatsen zijn vastgelegd. Juist daarom kunnen deze punten desgewenst een nuttig vertrekpunt voor u vormen voor een gesprek met het college.

Tot slot

Wij hopen dat de inzichten uit het VVR-onderzoek u ondersteunen bij uw kaderstellende en controlerende rol. Daarbij gaat het zowel om een zorgvuldige besteding van publieke middelen als om het belang van inwoners die afhankelijk zijn van passende ondersteuning en zorg.

Met vriendelijke groet,

A.L. Daalder
directeur Rekenkamer Amsterdam-Zaandstad